Tiedonhallintalautakunta
Informationshanteringsnämnden

24.2.2022

Sihteeristö

Tiedonhallintalautakunta - vuoden 2021 toimintakertomus

Toimintasuunnitelma

Tiedonhallintalautakunnasta annetun asetuksen 3.1 §:n (1338/2019) mukaan lautakunnan toiminta perustuu sen hyväksymään vuosittaiseen toimintasuunnitelmaan.

Tiedonhallintalautakunnan toimintasuunnitelma vuodelle 2021 hyväksyttiin lautakunnan 20.11.2020 kokouksessa.

Viestintä

Lautakunnan viestintää kehitettiin. Lautakunnan jäsenet ja varajäsenet osallistuivat lautakunnan asioista viestimiseen aktiivisesti, mm. esittelemällä toimintaa omien sidosryhmiensä tilaisuuksissa ja sosiaalisen median kanavissa.

Sihteeristö ylläpiti lautakunnan verkkosivuja ja viesti asioista Twitterissä ja ICT-uutiskirjeessä. Kesäkuusta alkaen siirryttiin käyttämään valtiovarainministeriön Twitter-tiliä. Tällä tavoin näkyvyyttä saatiin lisättyä verrattuna lautakunnan omaan Twitter-tiliin. Lautakunnan kokouksista ja toiminnasta sekä valmistuneista suosituksista viestittiin mahdollisimman avoimesti. Lautakunnan asialistat julkaistiin ennen kokouksia ja pöytäkirjat heti niiden valmistuttua lautakunnan verkkosivuilla. Verkkosivuilla ylläpidetään UKK-palstaa, jota täydennetään aina tarvittaessa.

Lautakunta järjesti tiedonhallinnan edistämiseksi avoimia ja kohdennettuja tilaisuuksia. Vuonna 2021 tilaisuudet olivat:

- Tiedonhallintamallien esittelytilaisuus 24.3.
- Webinaarit asiankäsittelyn metatietosuosituksesta 7. ja 9.6.
- Tietoturvallisuuden verkkoseminaari (yhteistyössä DVV:n kanssa) 8.9.
- Asiakirjojen säilytysaikojen määrittelyn jaoston aloitustilaisuus 22.9.
- Asianhallinnan klinikat 5. ja 13.10.

Sihteeristö ja lautakunnan jäsenet ovat osallistuneet muiden järjestämiin tilaisuuksiin tiedon jakamiseksi. Vuoden 2021 aikana on pidetty tiedonhallintalakiin liittyviä koulutuksia tai lautakunnan toimintaan liittyviä alustuksia seuraavasti:

- Valtion SAS-käyttäjien tilaisuus
- Julkisen hallinnon tiedonhallinnan ja digitalisaation strategisen yhteistyöryhmän kokoukset 25.3., 21.6., 7.10. sekä 17.12.
- Kuntaliiton tietoyhteiskuntayksikön tilaisuus 2.11.
- Digiturvainfot, tiedonhallintalautakunnan vuoden 2021 toiminnan esittelyä 27.1., 10.11.
- Koulutus valtiovarainministeriön säädösvalmistelijoille tiedonhallintalain vaikutuksista säädösvalmisteluun 20.4.
- Koulutus valtioneuvoston säädösvalmistelijoille tietojen luovuttamissääntelystä 26.4.
- ValtioExpo, Tiedonhallintalautakunnan toiminta ja suositukset 5.5.

- Koulutus valtioneuvoston säädösvalmistelijoille tiedonhallintalain ja digipalvelulain huomioimisesta lainvalmistelussa 17.5.
- Koulutus valtioneuvostolle "Tiedonhallintalaki: tiedonhallinnan suunnitteluvelvollisuudet" 8.6.
- Koulutus ministeriöille "Tiedonhallintalaki: tiedonhallinnan kuvaamisvelvollisuudet" 6.9.

Lisäksi sihteeristö on vastannut tiedonhallintalakiin ja suosituksiin liittyviin tulkintakysymyksiin sähköpostilla.

Lautakunnalla on erillinen, päivittyvä viestintäsuunnitelma.

Lausunnot ja kannanotot

Tiedonhallintalautakunta antoi toukokuussa 2021 eduskunnan hallintovaliokunnalle pyynnöstä lausunnon hallituksen esityksestä 74/2021 vp avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori pyysi tiedonhallintalautakunnalta kannanottoa 18.1.2021 julkaistuun suositukseen turvallisuusluokiteltavien asiakirjojen käsittelystä (VM 2021:5). Kannanotossaan tiedonhallintalautakunta totesi, että tieto- ja viestintäjärjestelmien turvajärjestelyjä koskevien ja niiden toteuttamiseen vaikuttavien asiakirjojen turvallisuusluokittelun edellytyksenä ei välttämättä ole se, että järjestelmässä käsiteltävät tiedot olisivat turvallisuusluokiteltuja, koska julkisenkin palvelun taustalla olevan järjestelmän häiriintyminen tai siinä käsiteltyjen tietojen eheyden menettäminen saattaa tapauskohtaisen arvion perusteella täyttää edellytykset sille, että järjestelmän turvajärjestelyjä koskevat tiedot on turvallisuusluokiteltava. Tiedonhallintalautakunnan näkemyksen mukaan arviointi on tehtävä tapauskohtaisesti ja vastuu arvioinnin tekemisestä on tiedonhallintalain 18 §:n 1 momentin mukaan sillä viranomaisella, jonka tiedoista on kysymys. Kannanoton loppupäätelmänä todetaan, että suosituksen päivittämiseen ei ole aihetta.

Tiedonhallintalautakunta sai 4.10.2021 kannanottopyynnön lokitietojen keräämisen perusteista erityisesti katselulokitiedoista. Tiedonhallintalautakunta piti selvänä, että tietojen katselusta on kerättävä käyttölokitiedot, kun käsittelyn kohteena on salassa pidettävät tiedot. Niin ikään katseluista on syytä kerätä lokitiedot myös tilanteista, joissa on korkea riski siihen, että tietoja katsellaan vastoin tietojärjestelmään annettuja käyttöoikeuksia ja hyväksyttäviä käyttötarkoituksia.

Jaostot

Tiedonhallintalautakunnan jaostot vuonna 2021:

- Turvallisuusluokiteltavien asiakirjojen jaosto (puheenjohtaja Tuija Kuusisto)
- Tietoturvallisuussuositusten valmistelujaosto (puheenjohtaja Mika Tuikkanen)
- Toimintalähtöisen asianhallinnan kehittämisjaosto (puheenjohtaja Suvi Metsärinta-Lehmusvaara)
- Julkisen hallinnon tiedon hyödyntämisen suositusjaosto (puheenjohtaja Riitta Autere)
- Julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden arviointikriteeristön jaosto (puheenjohtaja Eelis Laine), toimikausi alkoi 6.4.2021

- Asiakirjojen säilytysaikojen määrittelyn jaosto (puheenjohtaja Heidi Torro), toimikausi alkoi 26.8.2021

Jaostojen työ on toteutunut lähes kokonaan toimintasuunnitelman mukaisesti.

Digi- ja väestötietovirasto (DVV) on tukenut jaostojen työtä merkittävästi asiantuntijapalveluillaan.

Suositukset

Tiedonhallintalautakunta julkaisi vuoden 2021 aikana seuraavat suositukset:

- Suositus turvallisuusluokiteltavien asiakirjojen käsittelystä
- Suositus teknisistä rajapinnoista ja katseluyhteyksistä
- Suositus asiankäsittelyn metatiedoista
- Suosituskokoelma tiettyjen tietoturvallisuussäännösten soveltamisesta
- Turvallisuusluokiteltavien asiakirjojen käsittely pilvipalveluissa

Arviointitoiminta

Tiedonhallintalautakunnan arviointitoiminnan arviointikohteet vuonna 2021 olivat

- asiakirjajulkisuuskuvaukset ja niiden julkaisu tiedonhallintayksikön verkkosivuilla,
- tiedonhallintamalli,
- muutosvaikutusten arviointi ja
- tiedonhallintalain 22§:n 3 momentin mukaisten tietojärjestelmien teknisten rajapintojen määrittelyt ja ylläpito.

Lisäksi lautakunta teki seuranta-arviointia vuoden 2020 arviointitulosten perusteella.

Tiedonhallintalain 11.4 §:n mukaan tiedonhallintalautakunnan on laadittava kertomus arvioinnin tuloksista joka toinen vuosi ja toimitettava se valtiovarainministeriölle. Ensimmäinen arviointikertomus hyväksytään lautakunnan kokouksessa ja toimitetaan valtiovarainministeriölle vuoden 2022 alkupuolella.

Tiedonhallintalautakunnan kokoukset

Tiedonhallintalautakunta kokoontui vuonna 2021 yhteensä yhdeksän kertaa: helmi-, maalis-, huhti-, touko- ja kesäkuussa sekä syys-, loka-, marras- ja joulukuussa. Kokoukset pidettiin etäkokouksina.

Toiminnan kehittäminen

Tiedonhallintalautakunnan sihteeristö järjesti kolme kehittämistyöpajaa DVV:n asiantuntijapalveluiden kanssa. Kehittämistyöpajoissa keskityttiin erityisesti lautakunnan jaostotyöskentelyn kehittämiseen. Työpajat pidettiin 2.2., 29.9. ja 30.11.2021. Lisäksi sihteeristö ja DVV:n asiantuntijapalvelut kehittivät toimintatapojaan yleisellä tasolla.

Tiedonhallintalautakunnan kokoonpano

Tiedonhallintalautakunnan kokoonpano vuonna 2021:

- Puheenjohtaja:
  - tietojohtaja Irja Peltonen, valtiovarainministeriö (30.9.2021 asti)
  - neuvotteleva virkamies Päivi Tommila, työ- ja elinkeinoministeriö (1.10.2021 alkaen)
- Varapuheenjohtaja:
  - neuvotteleva virkamies Päivi Tommila, työ- ja elinkeinoministeriö (30.9.2021 asti)
  - erityisasiantuntija Marja Penttilä, sosiaali- ja terveysministeriö (1.10.2021 alkaen)

Jäsenet (henkilökohtaiset varajäsenet suluissa):

- johtava asiantuntija Minna Romppanen, Maanmittauslaitos (johtava asiantuntija Tomi Kelo, Liikenne- ja viestintävirasto)
- kehittämispäällikkö Leena Storgårds, Tilastokeskus (kehittämispäällikkö Outi Ahti-Miettinen, Tilastokeskus)
- asianhallintajohtaja Janne Mykrä, Pääesikunta (ryhmäpäällikkö Antti Lehto, Poliisihallitus)
- ICT-arkkitehti Markus Virolainen, Verohallinto (pääarkkitehti Päivi Pietarila, ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (15.2.2021 alkaen))
- asianhallintapäällikkö Sanna-Leena Eskola, Oulun kaupunki (hallinnon erityisasiantuntija Jaana Immonen, Järvenpään kaupunki)
- toiminnanohjausjohtaja Jaakko Ståhlberg, Turun kaupunki (palvelupäällikkö Ari Andersin, Helsingin kaupunki)
- tietoturvapäällikkö Juha Koivisto, Tampereen kaupunki (15.2.2021 alkaen) (tietohallintojohtaja Heikki Heikkilä, ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus)

Sihteeristön kokoonpano

Sihteeristön kokoonpano vuonna 2021:

- Tomi Voutilainen, pääsihteeri
- Riitta Autere, tiedon hyödyntäminen ja tiedonhallinnan kuvaukset
- Tuija Kuusisto, tietoturvallisuus
- Eelis Laine, tietoturvallisuus
- Eeva Lantto, tietoturvallisuus
- Suvi Metsärinta-Lehmusvaara, asianhallinta ja palvelujen tiedonhallinta
- Markus Rahkola, arviointitoiminta
- Heidi Torro, viestintä, pöytäkirjat ja säilytysajat
- Mika Tuikkanen, tietoturvallisuus